

دین، امری وجودی است نه صرف عقاید / پوشیدگی جهان دینی با ظهور تجدد

رئیس فرهنگستان علوم در نشست «پرسش از امر دینی در عصر حاضر» با بیان اینکه دین صرف عقاید نیست بلکه یک امر وجودی است، گفت: جهان دینی با ظهور تجدد، پوشیده و غایب شده است.

رئیس فرهنگستان علوم در نشست «پرسش از امر دینی در عصر حاضر» با بیان اینکه دین صرف عقاید نیست بلکه یک امر وجودی است، گفت: جهان دینی با ظهور تجدد، پوشیده و غایب شده است.

به گزارش خبرنگار مهر، نشست «پرسش از امر دینی در عصر حاضر» (بازخوانی روایت بیژن عبدالکریمی از امر دینی) صبح امروز در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی برگزار شد.

رضا داوری اردکانی، چهره ماندگار فلسفه و رئیس فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی در این نشست گفت: متأسفانه پس از انتشار کتاب «امر دینی» بیژن عبدالکریمی، این توهم به وجود آمده که بیژن عبدالکریمی معتقد است که دین وجود ندارد و وی متدین و متشرع نیست درحالی‌که ایشان در سراسر نوشته‌هایش، از امر دینی و مناسک دینی سخن گفته و اشاره کرده که ذات دین مورد بحث ما نیست و مطلب این کتاب درباره ظهور دین در جهان ما است.

وی افزود: بشر همیشه دین داشته است بنابراین اصلاً بحث بر سر وجود دین و اعتقاد و درست و غلط بودن آن نیست. امر دینی کمی کار را مشکل می‌کند. نویسنده اثری که در حال حاضر ما درباره آن بحث می‌کنیم، معتقد است که امر دینی به معنی امر قدسی و بودن در ساحت قدس است. یک عالم دینی و یک دین وجود دارد که از هر دینی هم معتقدان و پیروان خود را دارند. چیزی که با آمدن تجدد، پوشیده و غایب شده، جهان دینی است و فهم جهان دینی برای ما دشوار است. جهان دینی مجموعه‌ای از آدمیان با اعتقادات مختلف است.

رئیس فرهنگستان علوم ادامه داد: یکی از مشکل‌ترین امور فلسفه این است که فرد و جهان چیست. در فردگرایی، شخص تنها مختار و تواناست و اختیار تام دارد. اگر به فردگرایی قائل باشیم، دیگر عالمی وجود نخواهد داشت، بلکه عادات و اغراض وجود خواهند داشت. عالم متجدد مجموعه‌ای از آدم‌های متجدد است. تجدد هم یک زمانی به وجود آمده و کسی نمی‌خواسته که آن را به وجود بیاورد. به بیان دیگر، فیلسوفان قرن ۱۸ تصمیم گرفتند که جهانی بی‌مرگ و مرفه بسازند و اینها چشم‌انداز تجدد بود. هر جهانی با چشم‌انداز خاص خودش مشخص می‌شود و این چشم‌انداز علایق ما را معین می‌کند. این عالم رفتار و تعلقات آدم را تغییر می‌دهد.

داوری اردکانی با بیان این پرسش که آیا این آدم‌ها می‌توانند آینده بشر را نجات دهند، گفت: این جهان هم تحول داشته و هم تضاد و برخورد. این جهان پر از حوادث بوده است. جهان تجدد نسبت به همه جهان‌های دیگر، جهان ممتازی است و ما تعلق شبه‌دینی به جهان تجدد داریم. همه ما در یک جهان زندگی می‌کنیم و نمی‌توانیم بی‌چشم‌انداز آن باشیم. حتی اگر بخواهیم به گذشته برگردیم، باید با نگاهی به این چشم‌انداز، به عقب برگردیم. به بیان دیگر، اگر لازم باشد که ما به عقب برگردیم، باید با وسایل امروزی این کار را انجام دهیم. ما فکر می‌کنیم که دین صرف عقاید است ولی دین یک امر وجودی است که در یک جامعه وجود دارد و در جامعه دیگر وجود ندارد. در جوامع قدیم، دین وجود داشت و حاکم بود. سکولاریسم این است که دین وجود دارد ولی در ارواح اشخاص منتشر می‌شود. بحث کتاب عبدالکریمی، دین‌دار بودن یا دین‌ندار نبودن نیست، بلکه بحث بر سر این است که دنیای دینی که دین در آن حاکم بود، در حال حاضر وجود دارد یا خیر. به نظر می‌رسد تجدد چنین جهانی نیست.

چهره ماندگار فلسفه گفت: در گذشته حاکمان سیاسی وجود داشتند ولی در نهایت دین بود که حکمرانی می‌کرد. این در حالی است که جامعه جدید، بشر قانونگذار دارد و بشر خودش را سوژه و همه‌کاره می‌داند. اصطلاحاتی مثل SOCIETY، امر جدید هستند و قبلاً وجود نداشتند. به بیان دیگر، اینها اصطلاحاتی خود بنیاد هستند. جامعه چیزی مستقل از افراد و بر افراد حاکم است. زندگی ما، زندگی در معیت است و ما با دیگران، همانی هستیم که الان هستیم. انسان بدون نسبت با جهان، زبان و ... انسان نیست. هر انسانی یک جهانی دارد. آقای عبدالکریمی خودش اهل شریعت است. ایشان از امر وجودی حرف می‌زنند و جهان ما را معرفی

می&zwj& کند و تذکر می&zwj& دهد که در چه جهانی زندگی می&zwj& کنیم، حتی در فصولی از کتاب، از وحی دفاع کرده&zwj& اند. بنابراین عبدالکریمی نفی دین نکرده است چون دین را نمی&zwj& توان منکر شد.

وی در پایان خاطرنشان کرد: ما جهانی داریم که تاریخ، قاعده و نظم دارد. نظم ثابت نیست و ممکن است از هم بپاشد. کسانی که کتاب عبدالکریمی را نقد می&zwj& کنند، باید توجه داشته باشند که این کتاب در باب ماهیت دین نیست بلکه درباره وجود جهان دینی است. با کسی که وجود جهان دینی را می&zwj& پذیرد، می&zwj& توان تفاهم داشت ولی اگر وجود این جهان منکر شود، نمی&zwj& توان با عبدالکریمی بحث کرد.
سارا فرجی